

Любченко Н.В.

ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

КООРДИНАЦІЯ ЯК ФУНКЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЦЕНТРУ УНІВЕРСИТЕТУ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

У статті обґрунтовано необхідність здійснення координації діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти та основні положення про діяльність науково-методичного центру координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків Університету менеджменту освіти НАПН України.

Ключові слова: *управління, координація, науково-методичний центр координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків, заклади післядипломної педагогічної освіти.*

Постановка проблеми

У сучасних умовах входження України у світовий освітянський простір післядипломна педагогічна освіта (далі — ППО) є одним із пріоритетних напрямів розвитку освіти в державі, оскільки вона безпосередньо пов'язана з процесами розвитку та соціальної стабільності суспільства [2, 683]. Як зазначив В.Кремень, «...завдання полягає не тільки у забезпеченні реальної, а не декларативної пріоритетної освіти. Не менш важливо побудувати освіту в контексті вимог і можливостей XXI століття, тобто осучаснити і модернізувати всі її складові ланки» [3, 160]. Основні напрями перетворень у системі ППО визначено в Указі Президента України від 30.09.2010 р. № 926/2010 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» та Розпорядженні Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 р. № 1728-р «Про затвердження плану заходів щодо розвитку вищої школи до 2015 року». Визначено державними документами завдання про необхідність створення ефективної системи післядипломної освіти, яка передбачатиме мотивацію громадян до безперервного фахового та особистісного вдосконалення, вимагають наукового пошуку ефективних механізмів управління. Сучасними науковцями система ППО розглядається як «своєрідний випереджувальний механізм, що стабілізує та адаптує систему освіти до нових вимог соціально-економічного розвитку держави» [9, 39]. Такий підхід обумовлює розробку моделей управління освітою, які можуть зробити його більш гнучким і демократичним.

Управлінська діяльність в системі післядипломної педагогічної освіти вивчається багатьма науковцями: В. Олійником (управління розвитком системи

підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічної освіти); В.Масловим (управління розвитком системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників); Г.Єльніковою (адаптивне управління соціально-педагогічними системами); Г.Дмитренком (застосування стратегічного менеджменту в системі підготовки управлінських кадрів освіти); Л.Пуховською (підготовка педагогічних кадрів в умовах євроінтеграції); Л.Калініною (інформаційне забезпечення управлінської діяльності навчального закладу) та ін. [2, 683–684].

На нашу думку, сьогодні на новому етапі реформування освіти, який дістав назву «модернізація», особливого значення набувають дослідження щодо розвитку нових моделей управління в системі післядипломної педагогічної освіти. «Функціонування післядипломної освіти як соціального об'єкта і як комплексу соціально-освітніх установ органічно пов'язане, за визначенням В.Олійника, з якістю багаторівневого управлінського впливу (державного, регіонального, місцевого) з урахуванням усіх внутрішніх і зовнішніх умов життя суспільства» [7, 27]. Однією з важливих функцій управління є координація, яка у педагогічній літературі висвітлена не повною мірою, й, на наш погляд, потребує уваги науковців, які опікуються проблемами освіти, зокрема, післядипломної педагогічної. Дослідження про організаційні форми, зміст, технології координаційних управлінських відносин між Університетом менеджменту освіти НАПН України та регіональними закладами післядипломної педагогічної освіти є актуальною потребою у створенні якісно нової організаційної моделі щодо ефективної їх взаємодії в єдиній системі [14; 16].

Метою статті є обґрунтування необхідності здійснення координації діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти та визначення основних положень про діяльність науково-методичного центру координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків Університету менеджменту освіти НАПН України.

Виклад основного матеріалу

На сучасному етапі суттєвої модернізації освіта України потребує ефективних змін у системі управління на всіх її рівнях. Це стосується і післядипломної педагогічної освіти, «...яка упродовж останніх десятиріч формувалася як самодостатня система закритого типу, основними функціями якої вважалися поновлення базових знань та супровід втілення рішень, що приймалися на центральному рівні» [11, 63].

Сьогодні, коли ППО формується як цілісна система, як складова безперервної освіти, вона покликана максимально задовольнити професійні, соціальні й культурологічні запити педагогів-практиків, спонукати їх до постійного самовдосконалювання у професійному та особистісному вимірах.

В.Олійник визначає основні положення методології післядипломної освіти, виділивши її основні складові: загально-концептуальний стан сучасної післядипломної освіти; її основні змістовні характеристики; її управлінсько-організаційний аспект. Нині, на думку Є.Чернишової, «... невизначеною є система управління закладами і установами післядипломної освіти педагогічних праців-

ників на державному, регіональному та місцевому рівнях» [16, 63]. Вдосконалення функцій управління системою післядипломної педагогічної освіти на сучасному етапі є необхідною умовою результативності її функціонування.

Управління є «...функцією організованих систем (соціальних, біологічних, технічних), що забезпечує збереження їх структури і впорядкування відповідно до закономірностей функціонування. Зміст управління як соціальної функції виявляється в організуючій діяльності, що досягається шляхом об'єднання, узгодження, регулювання, координації та контролю» [18, 218].

Координація (від лат. *coordinatio* — розташування у порядку) — «...як управлінська функція є складовою частиною процесів управління, що полягає в узгодженні, впорядкуванні дій різних частин керованої системи» [1]. Тобто координація — це функція, яка забезпечує безперервність та безперервність процесу управління. Головним її завданням є досягнення узгодженості в роботі всіх ланок організації шляхом встановлення раціональних зв'язків (комунікацій) між ними. Координація робіт є процесом узгодження дій усіх підсистем організації для досягнення її цілей.

Серед науковців немає єдиного погляду на функцію координації. Так, В.Олійник в узагальненій структурній схемі щодо управління розвитком системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти поставив у перелік основних функцій управління координацію на п'яте місце (прогнозування, програмування, планування, регулювання, координація, контроль) [8, 29].

Ми погоджуємося зі Г.Штомпелем, який зазначає зростаюче значення координації як «... акту управління взаємозалежностями між здійснюваними видами діяльності для досягнення мети» [17, 216].

О.Луцьов вказує, що координація — це узгодження та об'єднання дій з метою найшвидшого і найправильнішого вирішення завдань із найменшими затратами сил, коштів та матеріальних цінностей [5].

Отже, аналізуючи викладене вище, можна відзначити, що координація є процес розподілу діяльності в часі, забезпечення взаємодії різних частин організації в інтересах виконання поставлених перед нею завдань. Чим вищий ступінь розподілу праці і тісніша взаємозалежність підрозділів, тим більша необхідність в координації. Координація забезпечує цілісність, стійкість організацій.

Координація роботи здійснюється або шляхом підпорядкування (вертикальна координація), або шляхом встановлення горизонтальних зв'язків між підрозділами, які перебувають на одному організаційному рівні (горизонтальна координація). Вертикальна координація ґрунтується на вказівках, які проходять по ланцюгу команд. Горизонтальна координація ґрунтується на взаємозв'язках співробітників, які перебувають на одному рівні в ієрархічній структурі. Формами горизонтальної координації є: взаємодопомога; оперативні групи (тимчасові робочі групи); комісії (постійні робочі групи); збори за участю співробітників різних підрозділів організації. В літературі також виділяються й інші види координації: узгодження, ієрархічна координація, предметно-технологічна, штабна та ін. [4].

Історично склалося, що складовою організаційної структури Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти (далі — ЦІППО), якому в грудні 2010 р. виповнилося 58 років і правонаступником якого є Університет менеджменту освіти, були центри, що здійснювали координацію науково-методичної роботи з проблем післядипломної педагогічної освіти. Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» НАПН України є складовою національної системи освіти, яка, за визначенням В.Кременя, «...сформована на засадах патріотизму, загальнолюдських і національних цінностях, увібрала в себе кращі надбання минулих поколінь і в той же час спрямована у майбутнє» [10]. Статутом Університету менеджменту освіти, до складу якого сьогодні, окрім ЦІППО, входять Інститут відкритої освіти, Інститут менеджменту та психології, Інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників (м. Донецьк), визначено один із головних напрямів його діяльності — координацію діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти України. Мережу цих закладів складають 26 обласних, 1 міський інститут післядипломної педагогічної освіти та 19 факультетів (Інститутів підвищення кваліфікації при провідних педагогічних університетах), у яких щорічно підвищують кваліфікацію понад 100 тис. педагогів і керівників освіти. У серпні 2009 р. Університет став засновником науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти» як добровільного об'єднання таких закладів. Метою такого комплексу є забезпечення координації діяльності закладів системи ППО з реалізації законодавства про освіту, ефективного використання науково-педагогічних кадрів, соціальної інфраструктури, її науково-методичного супроводу тощо.

Саме для здійснення координаційної функції в структурі Університету менеджменту освіти НАПН України нині функціонує науково-методичний центр координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків, який підпорядковується першому проректорові Університету.

Для реалізації визначених положень робота науково-методичного центру спрямовується на виконання завдань, що наведені на рис. 1 (с. 92).

Ми вважаємо, що координацією є взаємодія сторін, коли вони виступають рівноправними учасниками координаційних управлінських відносин з метою ефективного погодження та об'єднання зусиль, спрямованих на реалізацію спільної мети. На думку Є.Чернишової, координуюча функція управління спрямована на подолання дублювання, паралелізму змістового, часового та науково-методичного характеру і виступає як процес забезпечення погоджених дій її функціонуючих компонентів [14]. Прикладом координації роботи регіональних закладів післядипломної педагогічної освіти стала робота творчих груп з науково-методичного забезпечення підвищення кваліфікації в системі ППО у межах науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти», який об'єднав 25 закладів.

Рис. 1. Основні завдання у діяльності науково-методичного центру координації закладів ППО, регіональних та міжнародних зв'язків Університету менеджменту освіти

Висновки

Отже, координація діяльності обласних закладів післядипломної педагогічної освіти є важливою функцією Університету менеджменту освіти.

Здійснення координації діяльності регіональних закладів післядипломної педагогічної освіти з науково-методичним центром координації закладів ППО, регіональних та міжнародних зв'язків Університету менеджменту освіти НАПН України сприятиме розвитку динамічної спільної діяльності з регіональними закладами післядипломної педагогічної освіти, забезпеченню погодження та об'єднання дій з метою вдосконалення її змісту, управлінської діяльності закладів ППО в регіонах, супроводження їх науково-методичного забезпечення,

моніторингу ефективності роботи закладів ППО, розповсюдження освітніх інновацій та передового педагогічного досвіду. Зазначаючи те, що система післядипломної педагогічної освіти є випереджаючим чинником у підготовці фахівців до якісних змін у суспільному розвитку, кінцевим результатом такої взаємодії мають бути якісні зміни світогляду працівників системи ППО на сучасному етапі — стимулювання безперервного саморозвитку, самоосвіти, розвитку їх творчого потенціалу, особистісного та професійного зростання педагогічних та управлінських кадрів. Таким чином, напрям координування діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти важливий і потребує подальшого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисов А.Б. Большой экономический словарь / А.Б.Борисов. — М. : Книжный мир, 2003. — 895 с.
2. Енциклопедія освіти / за ред. В.Г.Кременя. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
3. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В.Г.Кремень. — К. :Грамота, 2005. — 448 с.
4. Кубко Є.Б. Координація / Є.Б.Кубко // Юридична енциклопедія: в 6 т. — К. : Укр. енци., 2001. —Т. 3. — С. 345.
5. Лунев А.Е. Теоретические проблемы государственного управления/ А.Е.Лунев. — М. : Наука, 1974. — С. 148.
6. Милнер М. Теория организации / М. Милнер. — М. : Инфра-М, 2000. — 480 с.
7. Олійник В. Післядипломна педагогічна освіта в Україні у контексті світового розвитку /В.Олійник // Післядипломна освіта в Україні. — 2002. — № 2. — С. 25–29.
8. Олійник В. Теоретичні та організаційні аспекти управління розвитком системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти / В.Олійник // Післядипломна освіта в Україні. — 2005. — № 1 — С. 27–34.
9. Олійник В. Наукові засади розроблення прогностичної моделі розвитку післядипломної освіти в Україні / В.Олійник, В.Семиченко, Л.Пуховська та ін. // Післядипломна освіта в Україні. — 2007. — № 1 — С. 18–23.
10. Освіта України за роки незалежності: стан, факти, події / за заг. ред. В.Г.Кременя. — К. : Вища шк., 2001. — 159 с.
11. Післядипломна педагогічна освіта України: сучасність і перспективи розвитку : наук.-метод. посіб. / за заг. ред. В.В.Олійника, Л.І.Даниленко. — К. : Міленіум, 2005. — 230 с.
12. Теоретичні і методичні засади моделювання фахової компетентності керівників закладів освіти: монографія / Г.В.Єльнікова, О.І.Зайченко, В.І.Маслов та ін.; за ред. Г.В.Єльнікової. — Київ – Чернівці: Книги – XXI, 2010. — 460 с.
13. Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти АПН України: історія та розвиток / за заг. ред. В.В.Олійника. — К.: Логос, 2003. — 144 с.

14. Чернышова Е. Управление инновационными процессами в региональной системе образования / Е.Чернышова // Материалы международной научно-практической конференции. — Уральск. — 2008.
15. Чернышова Е. Управління процесом підготовки та професійного зростання науково-педагогічних кадрів в умовах євроінтеграції / Е.Чернышова, Г.Штомпель, В.Саюк // Шлях освіти. — 2010. — № 1. — С. 8–12.
16. Чернышова Е. На шляху модернізації післядипломної педагогічної освіти / Е.Чернышова // Освіта України. — 2010. — № 53–54.
17. Штомпель Г.О. Сучасний менеджери́зм і координація професійного зростання в освітній організації / Г.О.Штомпель // Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць / за ред.: О.Л.Ануфрієва та ін. — К., 2010. — 240 с.
18. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С.Шемшученко (голова) та ін. — К.: Укр. енцикл., 1998. — С. 218.

В статье обоснована необходимость организации координационной деятельности учреждений последипломного педагогического образования и выделяются основные положения о деятельности научно-методического центра координации учреждений последипломного педагогического образования, региональных и международных связей Университета менеджмента образования НАПН Украины.

Ключевые слова: *управление, координация, научно-методический центр координации учреждений последипломного педагогического образования, региональных и международных связей Университета менеджмента образования НАПН Украины.*

The article discusses the necessity for coordination among postgraduate teacher education institutions and highlights the main statements of the coordination center of postgraduate teacher education institutions, regional and international relations at University of Management Education NAPS Ukraine.

Key words: *management, organization, coordination and scientific-methodical center, postgraduate teacher education institution, regional and international relations at University of Management Education NAPS Ukraine.*